

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 11 päivänä heinäkuuta 2025

808/2025

Laki

rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain (498/2010) 4 §:n 2 momentti, 5 §:n 1 momentti, 6 §:n 1, 2 ja 4 momentti, 7 §:n 1 ja 2 momentti, 9 §:n 1 ja 3 momentti, 10 a §:n 1 ja 3 momentti, 10 b §:n 1–3 momentti, 11 ja 12 §, 16 §:n 1 momentti, 17 §:n 1 momentti, 18 §:n 1 momentti, 19 §, 20 §:n 2 momentti sekä 23 a ja 23 b §,

sellaisina kuin niistä ovat 4 §:n 2 momentti, 5 §:n 1 momentti, 7 §:n 1 ja 2 momentti, 9 §:n 1 ja 3 momentti, 10 a §:n 1 ja 3 momentti, 10 b §:n 1–3 momentti, 18 §:n 1 momentti sekä 23 a ja 23 b § laissa 1085/2020 ja 16 §:n 1 momentti laissa 1631/2015, seuraavasti:

4 §

Viranomaiset

Rakennusperinnön säilyttämistä tämän lain nojalla edistävät elinvoimakeskukset ja Museovirasto sekä valvovat Lupa- ja valvontavirasto ja Museovirasto.

5 §

Asian vireilletulo

Rakennuksen suojelua koskeva asia tulee Lupa- ja valvontavirastossa vireille sille tehdystä esityksestä tai sen omasta aloitteesta.

6 §

Vaarantamiskielto

Lupa- ja valvontavirasto voi kieltää rakennuksen kulttuurihistoriallista merkitystä vaarantaviin toimenpiteisiin ryhtymisen (*vaarantamiskielto*). Vaarantamiskielto on kuitenkin määrättävä aina, kun suojelun turvaaminen sitä välttämättä edellyttää. Lupa- ja valvontavirasto voi lisäksi velvoittaa rakennuksen omistajan tai haltijan ryhtymään tarpeellisiin suojaamistoimenpiteisiin rakennuksen suojelun turvaamiseksi.

Vaarantamiskielto voidaan antaa, kun rakennuksen suojelua koskeva asia on vireillä. Jos vaarantamiskielto ei riittävällä tavalla turvaa rakennuksen säilymistä, Lupa- ja valvontavirasto voi antaa vaarantamiskieltoa täydentäviä välttämättömiä määräyksiä.

Lupa- ja valvontaviraston on käsiteltävä suojelua koskeva asia kahden vuoden kuluessa vaarantamiskiellon antamisesta.

7 §

Asianosaisten kuuleminen ja lausunnot

Lupa- ja valvontaviraston on ennen suojelua koskevan päätöksen tekemistä varattava rakennuksen ja kiinteistön omistajalle ja, jos rakennus tai kiinteistö ei ole omistajan hallussa, sen haltijalle sekä viereisen ja vastapäätä olevan kiinteistön tai muun alueen omistajalle ja haltijalle tilaisuus tulla kuulluksi. Lupa- ja valvontaviraston on myös pyydyttävä rakennuksen sijaintikunnan ja Museoviraston sekä tarvittaessa muun yhteisön lausunto. Saamelaisten kotiseutualueella ja saamelaista rakennusperintöä koskevissa asioissa on pyydyttävä saamelaiskäräjien ja Saamelaismuseo Siidan lausunto. Koltta-alueella ja kolt-tasaamelaista rakennusperintöä koskevissa asioissa lausunto on lisäksi pyydyttävä kolttien kyläkokoukselta.

Kun suojelua koskeva asia on tullut vireille, Lupa- ja valvontavirasto voi järjestää tilaisuuden, jossa 1 momentissa tarkoitetuilla kuultavilla sekä muilla, joiden oloihin asia saattaa huomattavasti vaikuttaa, on mahdollisuus tuoda esiin suojelun tarpeeseen, tavoitteisiin ja keinoihin liittyviä näkökohtia. Kutsu tilaisuuteen toimitetaan joko kirjeitse tai, jos kutsuttavien määrää ei voida etukäteen tietää, ilmoittamalla siitä vähintään yhdessä rakennuksen sijaintipaikkakunnalla yleisesti leviävässä sanomalehdessä.

9 §

Suojelua koskeva päätös

Rakennuksen suojelusta päättää Lupa- ja valvontavirasto.

Lupa- ja valvontaviraston on toimitettava suojelua koskeva päätös tiedoksi ympäristöministeriölle.

10 a §

Poikkeaminen suojelupäätöksestä

Lupa- ja valvontavirasto voi rakennuksen tai kiinteistön omistajan tai haltijan hakemuksesta ja asettamillaan ehdoilla myöntää luvan poiketa suojelupäätöksestä, jos:

- 1) osa rakennuksesta on vahingoittunut ja vahingoittunut osa vaarantaa rakennuksen käyttötarkoituksen mukaista käyttöä tai suojelun perusteena olevien arvojen säilymistä;
- 2) rakennuksen käyttäminen käyttötarkoitukseensa sekä muuttaminen uuteen soveltuvaan käyttötarkoitukseen on suojelun vuoksi estynyt; tai
- 3) siihen on muu erityisen painava rakennusperinnön käyttöä tai hoitoa edistävä peruste.

Lupa- ja valvontaviraston on poikkeamisluvan myöntäessään määrättävä aika, jonka kuluessa on haettava poikkeamisen perusteena olevan toimenpiteen toteuttamiseksi muussa laissa edellytettyä lupaa tai saatettava toimenpide loppuun. Määräaika alkaa päätöksen lainvoimaiseksi tulemisesta ja voi olla enintään kaksi vuotta. Lupa- ja valvontavirasto voi luvansaajan hakemuksesta jatkaa määräaika enintään kahdella vuodella.

10 b §

Menettely haettaessa poikkeamista suojelupäätöksestä

Suojelupäätöksestä poikkeamista koskeva hakemus on tehtävä Lupa- ja valvontavirastolle kirjallisesti. Hakemus on perusteltava ja siinä on yksilöitävä, miltä osin suojelupäätöksestä on tarkoitus poiketa. Hakemukseen on liitettävä suunnitelma poikkeamista edel-

lyttävästä toimenpiteestä. Muun kuin rakennuksen omistajan tekemään hakemukseen on liitettävä myös omistajan suostumus.

Lupa- ja valvontaviraston on ennen poikkeamista koskevan päätöksen tekemistä pyydettävä Museoviraston ja rakennuksen sijaintikunnan lausunto. Lisäksi 7 §:n 1 momentissa tarkoitetuille muille tahoille on tarvittaessa varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Saamelaiden kotiseutualueella ja saamelaista rakennusperintöä koskevissa asioissa on pyydetävä saamelaiskäräjien ja Saamelaismuseo Siidan lausunto. Koltta-alueella ja kolttsaamelaista rakennusperintöä koskevissa asioissa lausunto on lisäksi pyydetävä kolttien kyläkokoukselta.

Lupa- ja valvontaviraston on toimitettava poikkeamista koskeva päätös tiedoksi rakennuksen sijaintikunnan rakennusvalvontaviranomaiselle.

11 §

Valtion omistaman rakennuksen luovutus

Jos valtion omistamien rakennusten suojelua koskevien säännösten nojalla aiemmin suojeltu valtion omistama rakennus luovutetaan toiselle, Lupa- ja valvontaviraston on pantava vireille rakennuksen suojelua koskeva asia.

Luovuttajan on ilmoitettava edellä 1 momentissa tarkoitetun rakennuksen luovuttamisesta viivytyksettä Lupa- ja valvontavirastolle.

12 §

Suojelusta ilmoittaminen

Kun rakennuksen suojelemista koskeva asia on tullut vireille Lupa- ja valvontavirastossa, suojelua koskeva päätös on saanut lainvoiman tai suojelu on lainvoimaisesti lakkautettu, Lupa- ja valvontaviraston on ilmoitettava siitä asianomaiselle kirjaamisviranomaiselle, jonka tulee tehdä siitä merkintä lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin. Ilmoituksessa on mainittava kiinteistö, jolla rakennus sijaitsee.

16 §

Avustuksen myöntäminen ja maksaminen

Elinvoimakeskus sekä Museovirasto voivat myöntää suojeltavaksi määrätyn rakennuksen omistajalle valtion talousarvion rajoissa avustusta rakennuksen hoitoa ja kunnossapitoa varten. Elinvoimakeskuksen myöntämän avustuksen maksamista, maksatuksen keskeytystä ja takaisinperintää koskevat valtionavustuslain (688/2001) 12, 19, 21 ja 22 §:ssä mainitut tehtävät hoitaa Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus. Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus hoitaa elinvoimakeskuksen lisäksi myös valtionavustuslain 15 §:n mukaisia valvontatehtäviä, jos avustuksen on myöntänyt elinvoimakeskus.

17 §

Välttämättömät kunnostustyöt

Jos rakennuksen omistaja on laiminlyönyt säilyttämisen ja suojelun tarkoituksen edellyttämän hoidon ja kunnostuksen, Lupa- ja valvontavirasto voi velvoittaa hänet määräajassa ryhtymään tarpeellisiin toimiin rakennuksen kunnostamiseksi tai saattamiseksi ennalleen sakon uhalla tai uhalla, että Lupa- ja valvontavirasto teettää työn hänen kustannuksellaan. Toimenpiteistä johtuvat kustannukset maksetaan etukäteen valtion varoista. Kus-

tannukset ovat suoraan ulosottokelpoisia. Niiden perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007).

18 §

Tarkastusoikeus

Jos on perusteltu syy epäillä, että rakennuksen suojelua koskevia tai vaarantamiskiellon yhteydessä annettuja määräyksiä taikka suojelupäätöksestä poikkeamiseen myönnetyn luvan ehtoja on rikottu, Museovirastolla sekä Lupa- ja valvontavirastolla on oikeus toimittaa tarkastus rakennuksessa tai sen huonetoissa. Pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa tarkastuksen saa kuitenkin toimittaa vain, jos on epäily sellaisesta rangaistavasta menettelystä, josta voi seurata vankeusrangaistus, ja jos se on rangaistavan menettelyn selvittämiseksi välttämätöntä. Tarkastukseen sovelletaan lisäksi, mitä hallintolain (434/2003) 39 §:ssä säädetään.

19 §

Vahingosta ilmoittaminen

Jos suojeltavaksi määrätty rakennus on vahingoittunut tai tuhoutunut, rakennuksen omistajan tai haltijan on ilmoitettava siitä viipymättä Lupa- ja valvontavirastolle. Tämän tulee välittömästi neuvoteltuaan asiasta Museoviraston kanssa päättää tarvittavista toimenpiteistä.

20 §

Seurannan järjestäminen

Lupa- ja valvontavirasto, maakunnan liitot ja kunnat huolehtivat kukin alueellaan rakennetun kulttuuriympäristön tilan ja kehityksen seurannasta.

23 a §

Menettely rikosasioissa

Lupa- ja valvontaviraston on tehtävä ilmoitus poliisille esitutkintaa varten, jos on aihetta epäillä rikoslain 48 luvun 6 §:ssä rangaistavaksi säädettyä tämän lain vastaista tekoa tai laiminlyöntiä.

Lupa- ja valvontaviraston on myös tehtävä ilmoitus poliisille esitutkintaa varten, jos on aihetta epäillä tämän lain 23 §:ssä säädettyä tekoa tai laiminlyöntiä. Ilmoitus voidaan kuitenkin jättää tekemättä, jos tekoa tai laiminlyöntiä on pidettävä olosuhteet huomioon ottaen vähäisenä eikä yleinen etu vaadi ilmoituksen tekemistä.

Lupa- ja valvontavirastolle on 1 tai 2 momentissa tarkoitettua tekoa tai laiminlyöntiä käsiteltäessä esitutkinnassa ja syyteharkinnassa varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Tuomioistuimen on tällaista asiaa käsitellessään varattava Lupa- ja valvontavirastolle tilaisuus tulla kuulluksi.

23 b §

Oikeus saada tietoja

Lupa- ja valvontavirastolla, elinvoimakeskuksella, Museovirastolla, Työllisyys-, kehitys- ja hallintokeskuksella sekä Maanmittauslaitoksella on niille tässä laissa säädettyjen

tehtävien suorittamiseksi sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, oikeus salassapitosäännösten estämättä saada Verohallinnolta maksutta asian käsittelemiseksi välttämättömät tiedot vainajan ja kuolinpesän osakkaan nimestä ja kotipaikasta sekä henkilötunnuksesta tai syntymä- ja kuolinpäivästä sekä tieto kuolinpesän pesänselvittäjästä, testamentin toimeenpanijasta tai pesänjakajasta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2026.

Helsingissä 27.6.2025

Tasavallan Presidentti

Alexander Stubb

Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen